

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี

ปาหนัน กนกวงศ์สุวรรณ, กศ.ค., จารุณี ขาวแจ้ง, พย.ม.,

เกศสุตา ขาวสร้อย, พย.ม., พัชรินทร์ บุญนอม, พย.ม.

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Received: March 19, 2023 Revised: May 3, 2023 Accepted: July 4, 2023

บทคัดย่อ

ที่มาของปัญหา: การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษา เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเยาวชน ครอบครัวและสังคม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ขาดสตินำไปสู่การใช้ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท การเกิดอุบัติเหตุและเสียชีวิตได้

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี

วิธีการศึกษา: เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวางชนิดการหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี จำนวน 690 คน สุ่มตัวอย่างแบบสามขั้นตอน เก็บข้อมูลระหว่างกุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม พ.ศ. 2566 โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษา: เยาวชนในสถานศึกษา ส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 330 คน (ร้อยละ 47.8) เป็นเพศหญิง 173 คน (ร้อยละ 52.4) และเป็นเพศชาย 157 คน (ร้อยละ 47.6) ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยงต่ำ (ร้อยละ 60.6) กลุ่มตัวอย่างเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกอายุเฉลี่ย 14.5 ปี เริ่มดื่มอายุน้อยที่สุดคือ 10 ปี เริ่มดื่มอายุมากที่สุดคือ 19 ปี การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า อายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก การรับรู้คุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทักษะคิดต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา และความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการดื่ม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.57, -0.31, 0.12, 0.49, -0.28 ตามลำดับ การวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี พบว่า ปัจจัยด้านอายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา และการรับรู้คุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สามารถรวมทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ร้อยละ 40.8 ($R^2=0.408$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น อายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก ($\beta=0.40$, $p<0.001$) อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา ($\beta=0.27$, $p<0.001$) และการรับรู้คุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($\beta=-0.14$, $p<0.001$) สมการทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ = 0.41 อายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก $+0.27$ อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา -0.14 การรับรู้คุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สรุป: ผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการพัฒนากิจกรรมหรือโปรแกรมสร้างความตระหนักถึงคุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสร้างความเข้มแข็งให้แก่เยาวชนและกลุ่มเพื่อน โดยเฉพาะเยาวชนอายุ 10-15 ปี เพื่อป้องกันการเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกตั้งแต่อายุน้อย

คำสำคัญ: ปัจจัยทำนาย, พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, เยาวชนในสถานศึกษา

ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding author)

จารุณี ขาวแจ้ง, พย.ม., คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โทรศัพท์ 086-3188822, E-mail: charunee.k@rbu.ac.th

ORIGINAL ARTICLE

Predictors of Alcohol Drinking Behavior of Youths in Educational Institutions

Chanthaburi Province

Panun Kanokwongnuwat, Ed.D., Charunee Khaojaeng, M.N.S.,

Kessuda Khowsroy, M.N.S., Patcharin Boonthanom, M.N.S.

Faculty of Nursing, Rambhai Barni Rajabhat University

ABSTRACT

BACKGROUND: Alcohol consumption is a significant problem for social and healthcare systems, Drinking may lead to insanity, violence, accident, and fatalities.

OBJECTIVE: This research aimed to study predictive factors of alcohol drinking behavior among youths in educational institutions in Chanthaburi province.

METHODS: This research was cross-sectional, predictive correlational research design. The sample consisted of 690 youths in educational institutions in Chanthaburi province, using a 3-stratified cluster random sampling. This research collected data by using questionnaires between February and March 2023. Data were analyzed by using descriptive statistics, correlation, and multiple linear regression.

RESULTS: This research showed that 330 (47.8%) of the youths in educational institutions drank alcohol, 173 females (52.4%) and 157 males (47.6%). Most alcohol-drinking behaviors were low-risk (60.6%). The sample group started drinking alcohol for the first time on average at 14.5 years; the youngest was 10 years old, and the oldest was 19 years old. Correlation analysis among the variables found that the age factor when first drinking alcohol, recognizing the benefits and harms of alcohol, attitude to drinking behaviors, the influence of close people and the media, and self-efficacy to control behavior were associated with alcohol drinking behavior. The correlation was 0.57, -0.31, 0.12, 0.49, and -0.28, respectively, with a significance of 0.01. Factors predicting alcohol drinking behavior among youths in educational institutions in Chanthaburi province were at 40.8 ($R^2=0.408$). The age factor when first drinking alcohol ($\beta=0.40$, $p<0.001$), the influence of close people and the media ($\beta=0.27$, $p<0.001$), and self-efficacy to control behavior were associated with alcohol drinking ($\beta=-0.14$, $p<0.001$). The prediction equation: drinking alcohol= 0.41 , starting age to drink $+0.27$, the influence of close people and media -0.14 , recognizing the benefits and harms of alcohol.

CONCLUSIONS: The results of this study provide a basis for developing an awareness-raising program or activity about the benefits and harms of alcohol use and strengthening youth and friends by focusing on 10-15 years old to prevent alcohol onset at an early age.

KEYWORDS: predictors, alcohol drinking behavior, youth in educational institutions

บทนำ

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัญหาสำคัญทั่วโลก ประชากร 1 ใน 3 ของโลก หรือประมาณ 2,000 ล้านคน ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเสียชีวิตจากสาเหตุเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 5.9 การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุของการเกิดโรคที่เป็นภาระในการดูแล ร้อยละ 4.4 พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์จึงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ส่วนใหญ่เกิดจากการดื่มที่เกินมาตรฐาน รัสเซียเป็นประเทศที่ดื่มสุรามากที่สุด ร้อยละ 25 ของผู้ชายรัสเซียเสียชีวิตก่อนอายุ 50 ปี เนื่องจากการดื่มเหล้ามากเกินไป อย่างไรก็ตามแนวโน้มการดื่มสุราในยุโรป แอฟริกา อเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ อยู่ในอัตราคงที่ แต่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแปซิฟิกตะวันตกกลับเพิ่มขึ้น¹ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทยเป็นปัญหาสำคัญที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ทั้งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ ปัญหาทางสังคมและสาธารณสุขที่สำคัญ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดที่เยาวชนนิยมใช้มากที่สุด จากการสำรวจพฤติกรรมการดื่มสุราของคนไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2564 พบนักดื่มหน้าใหม่เริ่มดื่มครั้งแรกมีอายุเฉลี่ย 15.13 ปี คิดเป็นร้อยละ 28 ของผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด ผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ 12 เดือน ที่แล้วประมาณ 16 ล้านคน เป็นผู้ที่ดื่มสม่ำเสมอ 10.6 ล้านคน (ร้อยละ 18.5) และเป็นผู้ที่ดื่มนานๆ ครั้ง 5.4 ล้านคน (ร้อยละ 9.5) กลุ่มอายุ 25-44 ปี มีอัตราการดื่มสูงสุด (ร้อยละ 36.5) กลุ่มอายุ 45-59 ปี และ 20-24 ปี มีอัตราการดื่มใกล้เคียงกัน กลุ่มผู้สูบบุหรี่อายุ 60 ปีขึ้นไป มีอัตราการดื่ม ร้อยละ 15.2 สำหรับกลุ่มเยาวชนอายุ 15-19 ปี มีอัตราการดื่มต่ำสุด (ร้อยละ 15.0) โดยผู้ชายดื่มมากกว่าผู้หญิง 4 เท่า อัตราการดื่มของคนที่ย้ายอยู่นอกเขตเทศบาลสูงกว่าในเขตเทศบาลเล็กน้อย เมื่อแยกเป็นรายภาค พบว่า ภาคเหนือดื่มสุรามากที่สุด (ร้อยละ 33.1) รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 32.3) ส่วนกรุงเทพมหานครและภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ) เป็นภาคที่ดื่มสุราในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 27.2 และ 26.8 ตามลำดับ) และภาคใต้ต่ำสุด (ร้อยละ 16.7) การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดปัญหาการตายก่อนวัยอันควร สาเหตุที่ทำให้เกิดความสูญเสียสูงสุด

ได้แก่ อุบัติเหตุจากการขับรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 7.6²

จากการสำรวจของกระทรวงสาธารณสุข พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มเยาวชนเริ่มดื่มครั้งแรกพบมากที่สุดในช่วงอายุ 13-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 69.3 และช่วงอายุ 16-17 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.1³ ในแต่ละปี ประเทศไทยมีนักดื่มหน้าใหม่เพิ่มขึ้นประมาณ 2.5 แสนคน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิง อายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกลดลงจากอายุ 19 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นอายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก 15.13 ในปี พ.ศ. 2564² ความชุกของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเยาวชนไทยอายุ 15-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.04 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.18 ในปี พ.ศ. 2557 จะเห็นว่าพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น อายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มครั้งแรกลดลง พบการดื่มมากในกลุ่มของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น การเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุยังน้อย มีความเสี่ยงในการติดแอลกอฮอล์มากขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ดังนั้นการป้องกันพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงเป็นสิ่งสำคัญจากระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพจังหวัดจันทบุรี (HDC-report กระทรวงสาธารณสุข, 2565)⁴ ปีงบประมาณ 2565 พบว่าประชากรในจังหวัดจันทบุรีที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป จำนวน 399,511 คน ได้รับการคัดกรองและบำบัดผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 108,501 คน คิดเป็นร้อยละ 29.36 ในจำนวนนี้เป็นเยาวชนในจังหวัดจันทบุรีที่มีอายุ 15-19 ปี จำนวน 27,071 คน ได้รับการคัดกรองและบำบัดผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 5,827 คน พบว่ามีความเสี่ยงในระดับต่ำ ร้อยละ 3.84 สาเหตุที่เยาวชนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น เนื่องจากเยาวชนเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง ต้องการความเป็นอิสระ มีความเป็นส่วนตัวสูง และเป็นวัยที่มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาจเกิดปัญหาความขัดแย้งกับบิดามารดาได้ง่าย เมื่อดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปแล้วอาจชักนำไปสู่การใช้ความรุนแรง ได้แก่ การทะเลาะวิวาทและทำร้ายร่างกาย พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การฆ่าตัวตาย การบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจร รวมทั้งส่งผลกระทบต่อ

ครอบครัวและสังคม

เยาวชนในสถานศึกษายังไม่ทราบถึงรูปแบบการดื่มที่เป็นอันตราย การดื่มที่มากเกินไปจนเมามาขาดสติ การขาดทักษะปฏิเสธการดื่ม การขาดความสามารถในการต้านทานแรงกดดันทางสังคมต่อการดื่มแอลกอฮอล์ และการชักจูงรูปแบบต่างๆ ซึ่งสภาพปัญหาเหล่านี้ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามกระแสสังคม สภาพแวดล้อมและคนใกล้ชิดเยาวชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี เพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นพื้นฐานในการเฝ้าระวังและเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมหรือโปรแกรมการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชนต่อไป

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี ตามกรอบแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม^{5,6} ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ Ajzen⁷ ซึ่งอธิบายการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากปัจจัย 3 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อเจตนา ได้แก่ ทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward the behavioral) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective norms) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) ผู้วิจัยเลือกปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน ดังนี้ ด้านอายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก ด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม ได้แก่ การยอมรับของสังคม การดื่มเพื่อสร้างความมั่นใจให้ตนเอง ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ได้แก่ อิทธิพลของคนใกล้ชิดในครอบครัว เพื่อนสนิทและสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ได้แก่ การปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการควบคุมตนเองต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวางชนิด

หาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (cross-sectional, predictive correlational research design) ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลพระปกเกล้าและเขตบริการสุขภาพที่ 6 ตามหนังสืออนุมัติเลขที่ COA 006/66

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 14-20 ปี ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1-3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี จำนวนสถานศึกษา 28 แห่ง จำนวนนักเรียน 23,822 คน⁸

กลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 14-20 ปี ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1-3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี คำนวณด้วยสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับร้อยละ ± 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 393 คน แต่เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดแทนในกรณีสูญหายและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากที่สุด ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 690 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสามขั้นตอน (3-Stratified cluster random sampling) ดังนี้ วิธีการเลือกสุ่มแบบมีระบบ ขั้นที่ 1 Primary sampling selection คือ การสุ่มอย่างเป็นระบบเลือกโรงเรียนมัธยมปลายที่อยู่ในทุกอำเภอของจังหวัดจันทบุรี ขั้นที่ 2 Secondary sampling selection คือ การสุ่มอย่างเป็นระบบเลือกชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1-3 ขั้นที่ 3 Tertiary sampling selection คือ การสุ่มอย่างเป็นระบบเลือกห้องเรียนของแต่ละชั้นปี เกณฑ์การคัดเข้า (inclusive criteria) ได้แก่ เป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 14-20 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1-3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ที่สื่อสารภาษาไทยได้ และยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยภายหลังได้รับฟังคำชี้แจง เกณฑ์การคัดออก (exclusive criteria) ได้แก่ ไม่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย หรือตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม

6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม จำนวน 10 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก ระดับชั้นเรียน และเป็นคำถามปลายปิด จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ ดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ สถานภาพสมรสของบิดามารดา บิดามารดาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ เพื่อนสนิทดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นิยมดื่ม สาเหตุที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และแหล่งที่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้คุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม จำนวน 10 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 1 คะแนน ถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 4 คะแนน แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index; CVI) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่า CVI เท่ากับ 0.89 และมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.89

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม จำนวน 10 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 1 คะแนน ถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 4 คะแนน แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index; CVI) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่า CVI เท่ากับ 0.74 และมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.70

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามอิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม จำนวน 10 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 1 คะแนน ถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 4 คะแนน แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index; CVI) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่า CVI เท่ากับ 0.80 และมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.80

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม จำนวน 10 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 1 คะแนน ถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 4 คะแนน แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity index; CVI) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่า CVI เท่ากับ 0.95 และมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.95

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้วิจัยใช้แบบประเมิน AUDIT (The Alcohol Use Disorder Identification Test) ขององค์การอนามัยโลก¹¹ กำหนดเกณฑ์ 1 ต่ำมาตรฐาน หมายถึง การดื่มเครื่องดื่มที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ 14 กรัม หรือเทียบเท่าเบียร์ 1 แก้ว ลักษณะเป็นชุดคำถามให้เลือกตอบหลายแบบ จำนวน 10 ข้อ คะแนนรวม 0-40 คะแนน การแปลผลคะแนนพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนี้ คะแนน 0-7 หมายถึง มีพฤติกรรมการดื่มแบบเสี่ยงต่ำ คะแนน 8-15 หมายถึง มีพฤติกรรมการดื่มแบบเสี่ยงและคะแนนมากกว่า 20 หมายถึง มีพฤติกรรมการดื่มแบบติด แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity index; CVI) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่า CVI เท่ากับ 0.86 และมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.86

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (pearson correlation) และวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple linear regression) แบบ stepwise

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี ทั้งหมด 690 คน ต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ 330 คน (ร้อยละ 47.8) ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 221 คน (ร้อยละ 32.0) รองลงมาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 197 คน (ร้อยละ 28.6) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 387 คน (ร้อยละ 56.1) เพศชาย 303 คน (ร้อยละ 43.9) กลุ่มตัวอย่างต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ครั้งแรก อายุเฉลี่ย 14.5 ± 3.0 ปี อายุน้อยที่สุด 10 ปี และอายุมากที่สุด 19 ปี ส่วนใหญ่เคยต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์แล้ว ร้อยละ 47.8 พฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์นิยมดื่มเบียร์มากที่สุด ร้อยละ 43.0

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยทำนายพฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี (n=690)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์	mean $\pm$ SD	แปลผล
1.อายุเริ่มต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ครั้งแรก	14.5 $\pm$ 3.0	-
2.การรับรู้คุณและโทษของการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์	3.1 $\pm$ 0.4	มาก
3.ทัศนคติต่อการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์	2.6 $\pm$ 0.3	มาก
4.อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา	1.7 $\pm$ 0.5	ปานกลาง
5.ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์	2.9 $\pm$ 0.7	มาก

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยทำนายพฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาของจังหวัดจันทบุรี มีดังนี้ อายุเริ่มต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ครั้งแรก อายุเฉลี่ย 14.5 ± 3.0 ปี การรับรู้คุณและโทษของการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์

รองลงมาเป็นหลัก ร้อยละ 40.9 สถานภาพสมรสของบิดามารดาอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 65.8 บิดาหรือมารดาต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ ร้อยละ 61.3 เพื่อนสนิทต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ ร้อยละ 56.4 สาเหตุของการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์เพื่อสังสรรค์กับเพื่อน ร้อยละ 92.7 ส่วนใหญ่ซื้อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์จากร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 83.4 และจากการใช้แบบประเมินการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ AUDIT⁹ พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์แบบเสี่ยงต่ำร้อยละ 60.6 มีพฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์แบบเสี่ยง ร้อยละ 27.5 มีพฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์แบบอันตราย ร้อยละ 7.2 และมีพฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์แบบติด ร้อยละ 4.5

มอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ อยู่ในระดับมาก (3.1 $\pm$ 0.4) ทัศนคติต่อการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ อยู่ในระดับมาก (2.6 $\pm$ 0.3) อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา อยู่ในระดับปานกลาง (1.7 $\pm$ 0.5) และความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ อยู่ในระดับมาก (2.9 $\pm$ 0.7)

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยทำนายพฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี (n=690)

ตัวแปร	mean $\pm$ SD	1	2	3	4	5	6
1.อายุเริ่มต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ครั้งแรก	14.5 $\pm$ 3.0	1					
2.การรับรู้คุณและโทษของการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์	3.1 $\pm$ 0.4	-0.26	1				
3.ทัศนคติต่อการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์	2.6 $\pm$ 0.3	0.08	0.12	1			
4.อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา	1.7 $\pm$ 0.5	0.48	-0.20	0.31	1		
5.ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์	2.9 $\pm$ 0.7	-0.30	0.25	-0.06	-0.26	1	
6.พฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์	0.3 $\pm$ 0.6	0.57	-0.31	0.12	0.49	-0.28	1

จากตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยทำนายพฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี มีดังนี้ อายุเริ่มต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ครั้งแรก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ของเยาวชนใน

สถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.57$, $p<0.01$) การรับรู้คุณและโทษของการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=-0.31$, $p<0.01$) ทัศนคติต่อการต่อมอเตอร์ไซด์แอลกอฮอล์

แอลกอฮอล์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.12$, $p<0.01$) อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.49$, $p<0.01$) ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=-0.28$, $p<0.01$)

ตารางที่ 3 ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี (n=690)

ตัวแปรทำนาย	b	SE	β	t	p-value
1.ค่าคงที่ (Constant)	0.13	0.16		0.92	<0.001
2.อายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก	0.03	0.003	0.40	11.80	<0.001
2.อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา	0.34	0.04	0.27	8.07	<0.001
3.การรับรู้คุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-0.19	0.04	-0.14	-4.69	<0.001

R=0.64, $R^2=0.408$, Adjusted R square=0.41, F=157.46

จากตารางที่ 3 ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple linear correlation) แบบ stepwise พบว่า ตัวแปรทำนาย 3 ตัว สามารถอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ร้อยละ 40.8 ($R^2=0.408$, $p<0.001$) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า 0.161 ตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก ($\beta=0.40$, $p<0.001$) อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา ($\beta=0.27$, $p<0.001$) และการรับรู้คุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($\beta=-0.14$, $p<0.001$)

สมการทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี เขียนได้ 2 แบบ ดังนี้ 1) สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ: พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ = $0.13 + 0.03$ อายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก + 0.34 อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา - 0.19 การรับรู้คุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน: พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ = 0.40 อายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก + 0.27 อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา - 0.14 การรับรู้คุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

อภิปรายผล

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของ

เยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 690 คน ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 330 คน (ร้อยละ 47.8) ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 221 คน (ร้อยละ 32.0) ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.1 เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกอายุเฉลี่ย 14.5 ± 3.0 ปี อายุอย่างน้อยที่สุด 10 ปี และอายุมากที่สุด 19 ปี ส่วนใหญ่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาแล้ว ร้อยละ 47.8 บิดาหรือมารดาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 61.3 เพื่อนสนิทของเยาวชนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 56.4 สาเหตุของการดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อสังสรรค์กับเพื่อน ร้อยละ 92.7 ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์แบบเสี่ยงต่ำ ร้อยละ 60.6 ตามแบบประเมินการดื่มแอลกอฮอล์ (AUDIT) เกณฑ์ประเมินผู้ดื่มแบบเสี่ยงต่ำ (0-7 คะแนน) หมายถึง ปริมาณการดื่มน้อยกว่า 1 ดื่มมาตรฐาน และความถี่น้อยกว่าเดือนละครั้ง⁹ สาเหตุที่เยาวชนอายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเฉลี่ย 14.5 ปี พบอายุอย่างน้อยที่สุด 10 ปี และอายุมากที่สุด 19 ปี เนื่องจากเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยนี้ พัฒนาการทางด้านสติปัญญายังไม่สมบูรณ์ มีความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยากรู้ อยากทดลอง กำลังแสวงหาบทบาทและเอกลักษณ์ของตนเอง อาจเรียนรู้บทบาทในสังคมของตนเองจากคนรอบข้างที่มีความสำคัญกับตัวเองอาจเป็นบิดามารดา เพื่อนสนิทและอาจารย์ ต้องการเป็นสมาชิกของสังคมและเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวัยรุ่น ความต้องการยอมรับจากกลุ่มจึงทำให้เลียนแบบการกระทำของเพื่อนในกลุ่มโดยขาดเหตุผล ซึ่งทำให้อายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตั้งแต่อายุน้อย และมีแนวโน้มที่จะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น^{5,6} สอดคล้องกับผลการศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่พบว่าส่วนใหญ่ดื่มเพื่อพบปะสังสรรค์กับเพื่อน เข้าสังคม และมักดื่มในช่วงเทศกาลงานเลี้ยงต่าง ๆ⁶ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนเกิดจากการชักชวนจากกลุ่มเพื่อนมากที่สุด¹⁰ การดื่มของบิดามารดาและคนในครอบครัวมีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนเนื่องจากเห็นตัวอย่างในครอบครัว พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นิยมดื่มเบียร์มากที่สุด ร้อยละ 43.0 รองลงมาเป็นเหล้า ร้อยละ 40.9 ส่วนใหญ่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 83.4 เนื่องจากมีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งซื้อ ร้านสะดวกซื้ออยู่ทั่วไปและเปิดตลอดเวลา ไม่มีการสอบถามอายุผู้ซื้อและไม่ตรวจบัตรประชาชน¹¹ ทั้งยังมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลายประเภท

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี ตัวแปรทำนาย 3 ตัว สามารถอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ร้อยละ 40.8 ($R^2=0.408$, $p<0.001$) ได้แก่ อายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก ($\beta=0.40$, $p<0.001$) อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา ($\beta=0.27$, $p<0.001$) และการรับรู้คุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($\beta=-0.14$, $p<0.001$) ดังนี้

อายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก สามารถอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta =0.40$, $p<0.001$) อายุเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเฉลี่ย 14.5 ปี อายุน้อยที่สุด 10 ปี และอายุมากที่สุด 19 ปี การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกของเยาวชนมักเกิดจากการดื่มในงานเลี้ยงสังสรรค์และงานบุญประเพณีของพื้นที่ ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่จะนิยมดื่มเบียร์และเหล้า ปริมาณการดื่มในครั้งแรกไม่มากแต่เมื่อดื่มบ่อยครั้งจะเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ และลักษณะการดื่มในครั้งแรก ส่วนใหญ่ดื่มกับเพื่อนสนิทและมักจะดื่มที่บ้านเพื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าการเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก พบในนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีอายุระหว่าง 12-15 ปี ซึ่งมีความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ อยากรู้ อยากทดลองรสชาติของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กำลังแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง⁶ เยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อายุต่ำสุด 11 ปี¹⁰ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก 10 ปี¹²

อิทธิพลของคนใกล้ชิดและสื่อโฆษณา สามารถอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta=0.27$, $p<0.001$) ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen ที่กล่าวว่าการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการชักนำโดยความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม⁷ ซึ่งความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงในการศึกษารั้งนี้ หมายถึง บุคคลที่ใกล้ชิดกับเยาวชน บุคคลในครอบครัว เพื่อนสนิทและสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีดารานักแสดงที่ชื่นชอบโปรดปราน สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อเยาวชน ทำให้เยาวชนอยากเลียนแบบพฤติกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าทัศนคติที่ดีต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการมีเพื่อนสนิทดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สามารถทำนายการเข้าถึงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้ร้อยละ 25.1¹⁰ ปัจจัยด้านเพื่อนและปัจจัยด้านครอบครัว สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่นในเขตเทศบาลจังหวัดสุรินทร์ได้ ร้อยละ 32.7¹³ เจตคติที่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ร้อยละ 47.5⁵

อิทธิพลจากครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่มีสมาชิกในครอบครัวดื่มแอลกอฮอล์ มีโอกาสเสี่ยงที่จะดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น 3 เท่า¹³ อาจเนื่องจากเห็นผู้ปกครองดื่มเป็นตัวอย่าง การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้บุตรหลานเห็นเป็นประจำส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เพิ่มขึ้น

อิทธิพลจากเพื่อน กลุ่มตัวอย่างที่มีเพื่อนดื่ม

แอลกอฮอล์ มีโอกาสเสี่ยงจะดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น 6.4 เท่า¹³ เพื่อนมีความสำคัญกับเยาวชนมาก เนื่องจากใกล้ชิดกัน ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ด้วยกันทั้งเรียนและเล่น เพื่อนมีอิทธิพลต่อความนึกคิดของกันและกัน ต้องการการยอมรับจากเพื่อน ดังนั้นบุคคลที่ร่วมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยกันมากที่สุดคือ เพื่อนสนิท ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้สารเสพติดอื่น เช่น บุหรี่ ร่วมด้วย

อิทธิพลจากสื่อโฆษณา กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับอิทธิพลจากการสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีโอกาสเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น 3.7 เท่า¹³ เนื่องจากสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เยาวชนต้องการทดลองดื่มและต้องการเลียนแบบดารา นักแสดงที่ตนเองชื่นชอบโปรดปราน อิทธิพลของสื่อโฆษณาจึงส่งผลต่อความนึกคิดของเยาวชนเป็นอย่างมาก

การรับรู้คุณและโทษของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถอธิบายความผันแปรของพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -0.14$, $p < 0.001$) การรับรู้คุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์เป็นลบ นั่นคือ เยาวชนที่มีการรับรู้คุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นอย่างดี จะมีผลทางลบกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ เป็นสาเหตุของการทะเลาะวิวาทและก่อปัญหาอาชญากรรม ถ้าระดับแอลกอฮอล์ในกระแสเลือดมากกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายห้ามขับขีรถในขณะเมาสุรา สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า การไม่รับรู้มาตรการการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ มีโอกาสดื่มสูงกว่าผู้รับรู้มาตรการการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ ถึง 2.9 เท่า¹¹ และการดื่มสุราส่งผลกระทบต่อปัจจัยส่วนบุคคลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน¹⁴

ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในสถานศึกษา จังหวัดจันทบุรีได้ เป็นความสามารถเกี่ยวกับทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความมั่นใจในตนเองต่อการเลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อภิปรายได้ว่า

บุคคลที่เชื่อมั่นว่ามีสิ่งสนับสนุนต่อการปฏิบัติพฤติกรรม จะรับรู้การควบคุมพฤติกรรมนั้นสูง ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลเชื่อมั่นว่ามีสิ่งขัดขวางการปฏิบัติพฤติกรรม จะรับรู้การควบคุมพฤติกรรมนั้นต่ำ¹⁵ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเคยมีประสบการณ์ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้ว ร้อยละ 47.8 อาจจะยังไม่มั่นใจว่าสามารถควบคุมตนเองได้ในสถานการณ์ที่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงควรเสริมสร้างความมั่นใจในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่เยาวชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ ควรมีการประเมินพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนกลุ่มอายุ 10-15 ปี เป็นการค้นหาปัญหาตั้งแต่ระยะเริ่มต้น เพื่อป้องกันและให้การช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมตั้งแต่แรกเริ่ม ครอบครัว สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกันจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมสร้างความตระหนักรู้ถึงคุณและโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่เยาวชน รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้แก่เยาวชน โดยเน้นกลุ่มเยาวชนที่มีอายุน้อย ให้มีทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานการณ์ต่างๆ

ผลประโยชน์ทับซ้อน: ไม่มี

แหล่งเงินทุนสนับสนุน: ไม่มี

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารและนักเรียนในสถานศึกษา จังหวัดจันทบุรี ที่ให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Global status report on alcohol and health. [Internet]. 2018 [cited 2022 Oct 20]. Available from: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/274603/9789241565639-eng.pdf>
2. National Statistical Office. The 2021 health behavior of population survey [Internet]. 2021 [cited 2022 Oct 20]. Available from: http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาสุขภาพ/สำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร/2564/report_2501_64.pdf
3. Thailand 2021 Fact Sheet. Global school-based student health survey [internet]. 2021. [cited 2023 Jan 1]. Available from: <https://cdn.who.int/media/docs/default-source/ncds/2021-thailand-gshs-fact-sheet.pdf>
4. Health Data Center (HDC). People aged 15 years and over in the responsible area were screened for alcohol

- drinking behavior (Coverage) in Chanthaburi province, fiscal year 2023. [internet]. 2022 [cited 2023 Jan 1]. Available from: https://cti.hdc.moph.go.th/hdc/reports/report.php?cat_id=06b9ffbd9fa83f29fef3a7e7ba8119d6&id=fca1c097386905e35cd4d4113347a293
5. Pretsuk R. Factors predicting the intention to alcohol consumption of Suan Dusit Rajabhat University Students in Bangkok Province. *Christian University Journal* 2014;20:250-9.
 6. Prayongkul P, Thaweekoon T, Sangon S. Factors predicting intention of alcohol consumption behavior in secondary school students. *Thai Red Cross Nursing Journal* 2018;11(2):219-35.
 7. Ajzen I. The theory of planned behavior. *Organization behavior and human decision Process* 1991;50:179-211.
 8. Chanthaburi Trad Secondary Education Seved Area Office. Basic information [internet]. 2022 [cited 2023 May 1]. Available from: <http://www.sesact.go.th/index.php/lo2076ez8749zz>
 9. World Health Organization. The alcohol use disorders identification test: guidelines for use in primary care. 2nd ed. Department of mental health and substance dependence. Ministry of Public Health Office; 2001.
 10. Onmoy P, Junrith K. Factors associated with alcohol access and drinking behavior of adolescents in Uttaradit province. *Journal of Health Science* 2020;29:590-600
 11. Sootthasil M, Chaleoykitti S. Factors influencing alcohol drinking behavior among students Valaya Alonghorn Rajabhat University Under Royal Patronage. *RTA Med J* 2018;71:23-33
 12. Chaikan A, Chaikan A. Alcohol drinking behaviors among undergraduate students of Phranakorn Si Ayutthaya Rajabhat University, Phranakorn Si Ayutthaya Province. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science)* 2017;7(1):103-13.
 13. Luxsiam N, Watthayu N, Rattanathanya D. Factors predicting alcohol drinking behavior among adolescent students in Surin Municipality. *Journal of Nursing and Health Care* 2019;37(4):22-31.
 14. Tonpongrungru R, Homsin P, Srisuriyawet. Factors related to binge drinking among male vocational students in Surin province. *Journal of Public Health Nursing* 2016;29(1):29-42.
 15. Piyapan W, Srisuriyawet R, Homsin P. Predictive factors of intention to engage in risky drinking among male vocational student in Chai Nat province. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University* 2017;24(2):85-96.